

История чешской литературы.

Накануне Первой мировой войны

Изотов Андрей Иванович,
доктор филологических наук,
профессор МГУ им. М.В. Ломоносова

Česká otázka.

Snahy a tužby národního obrození.

—

Napsal

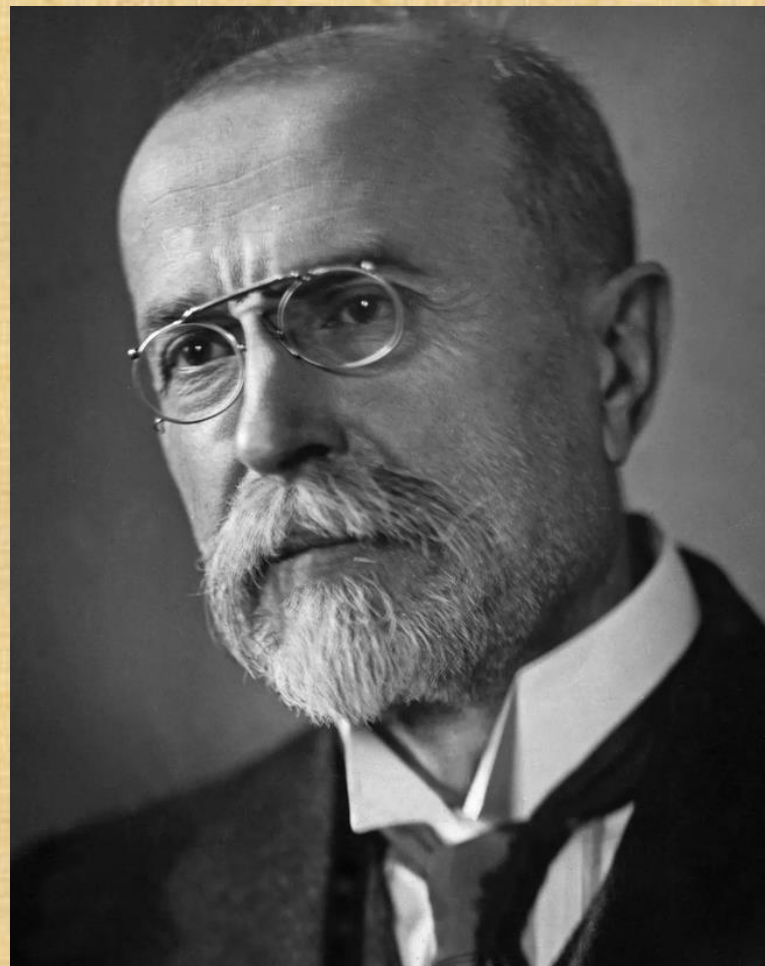
T. G. MASARYK.

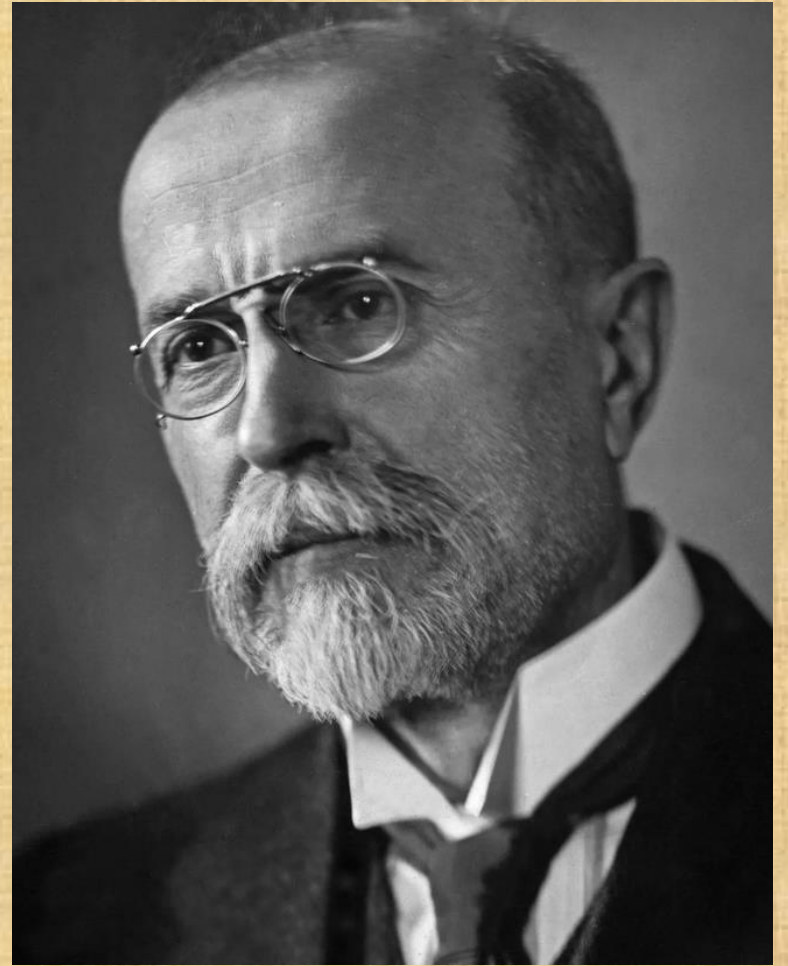
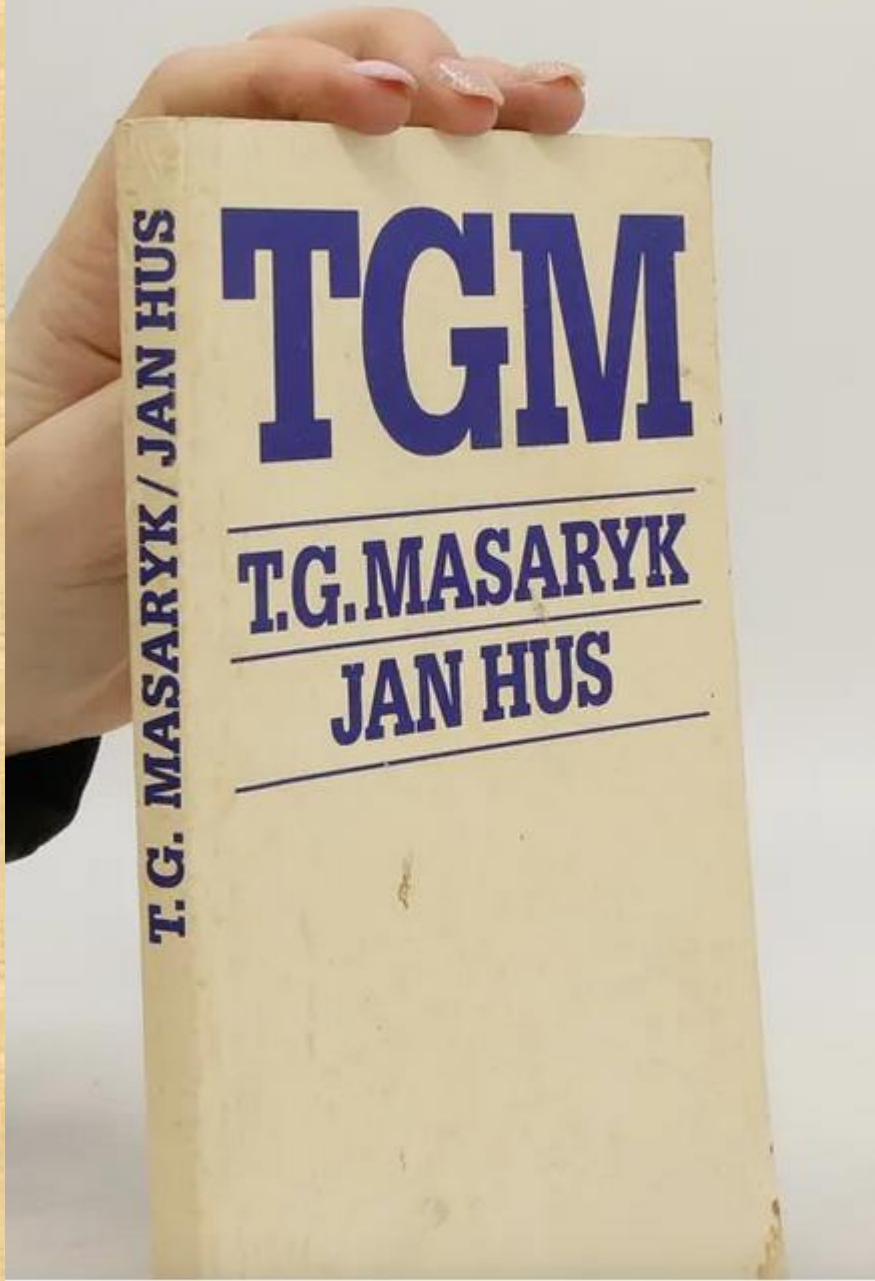
== 2. vydání. ==

V PRAZE 1908.

Nákladem Tiskařského a nakladatelského družstva „Pokrok“,
společnosti s ruč. obm.
(Administrace „Času“ II., Jungmannova 21.)

LAICHTERŮV VÝBOR NEJLEPŠÍCH SPISŮ POUČNÝCH.
KNIHA II.

KAREL HAVLÍČEK

SNAHY A TUŽBY
POLITICKÉHO PROBUZENÍ.

NAPSAL

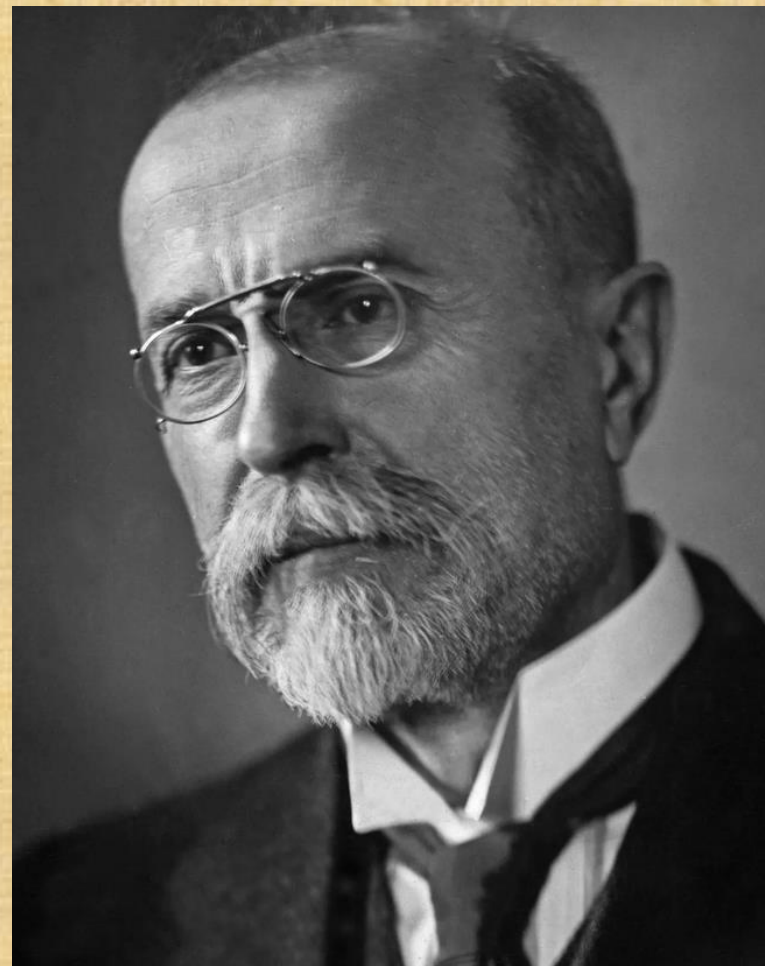
T. G. MASARYK.

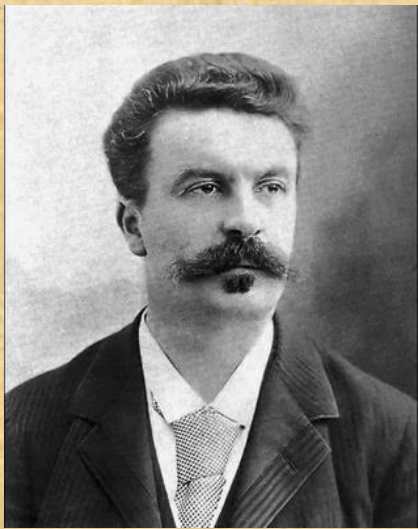
2. VYDÁNÍ, OPRAVENÉ A DOPLNĚNÉ.

615

V PRAZE.
NÁKLADEM JANA LAICHTERA NA KRÁL. VINOHRÁDECH.
1904.

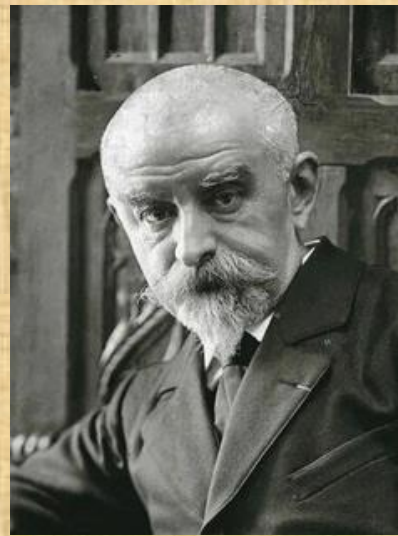

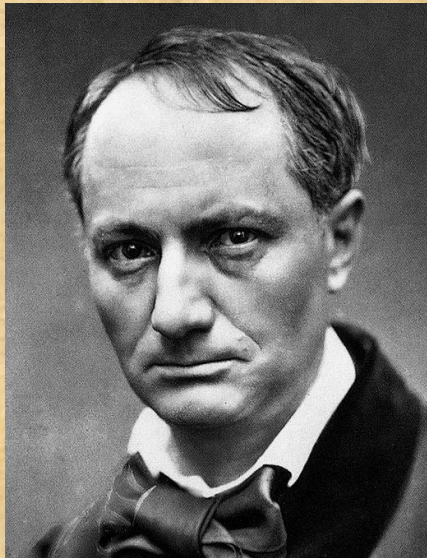
Ги де Мопассан

Эмиль Золя

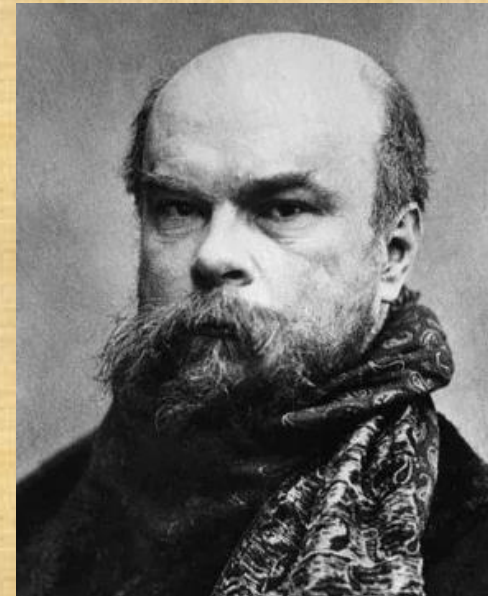
Жорис Карл Гюисманс

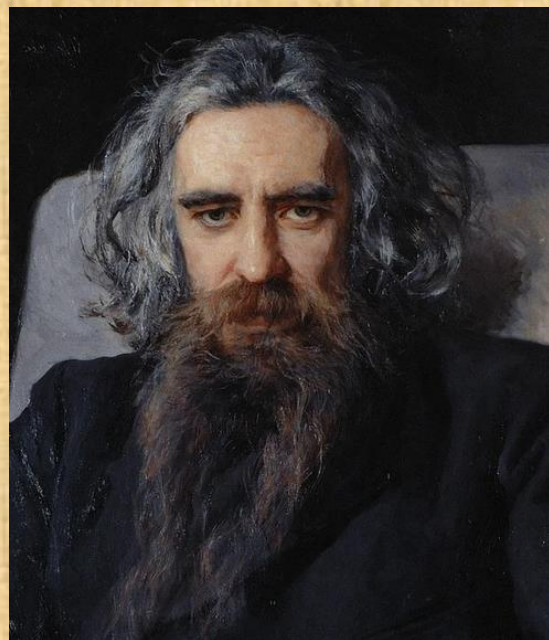
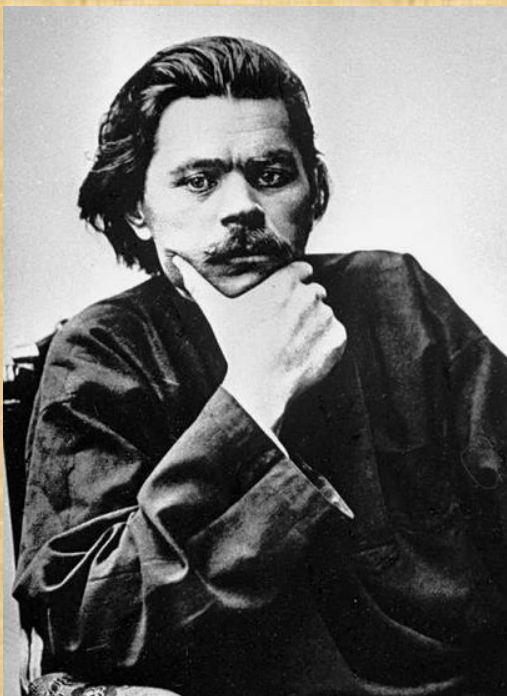
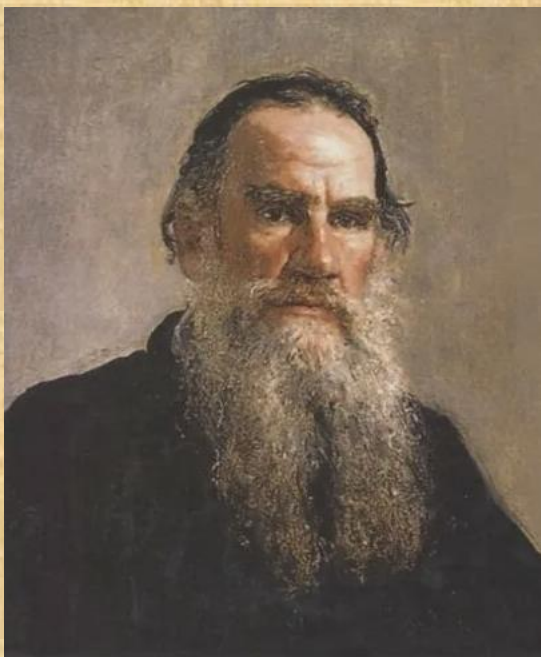
Шарль Бодлер

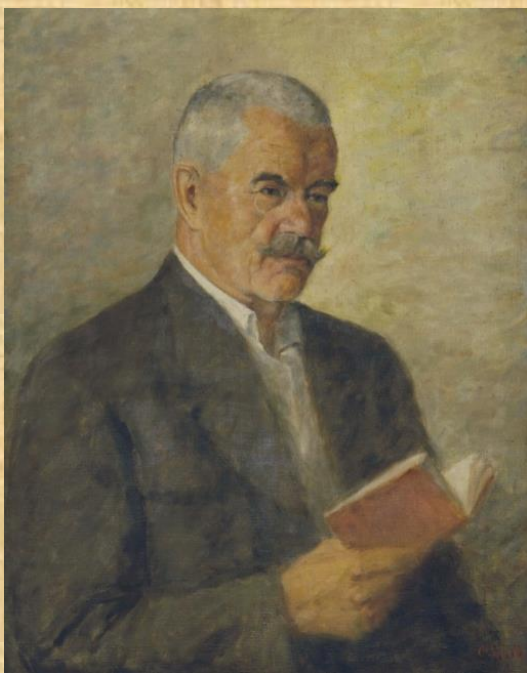
Артюр Рембо

Поль Верлен

Петр Безруч
(Владимир Вашек)
1867-1958

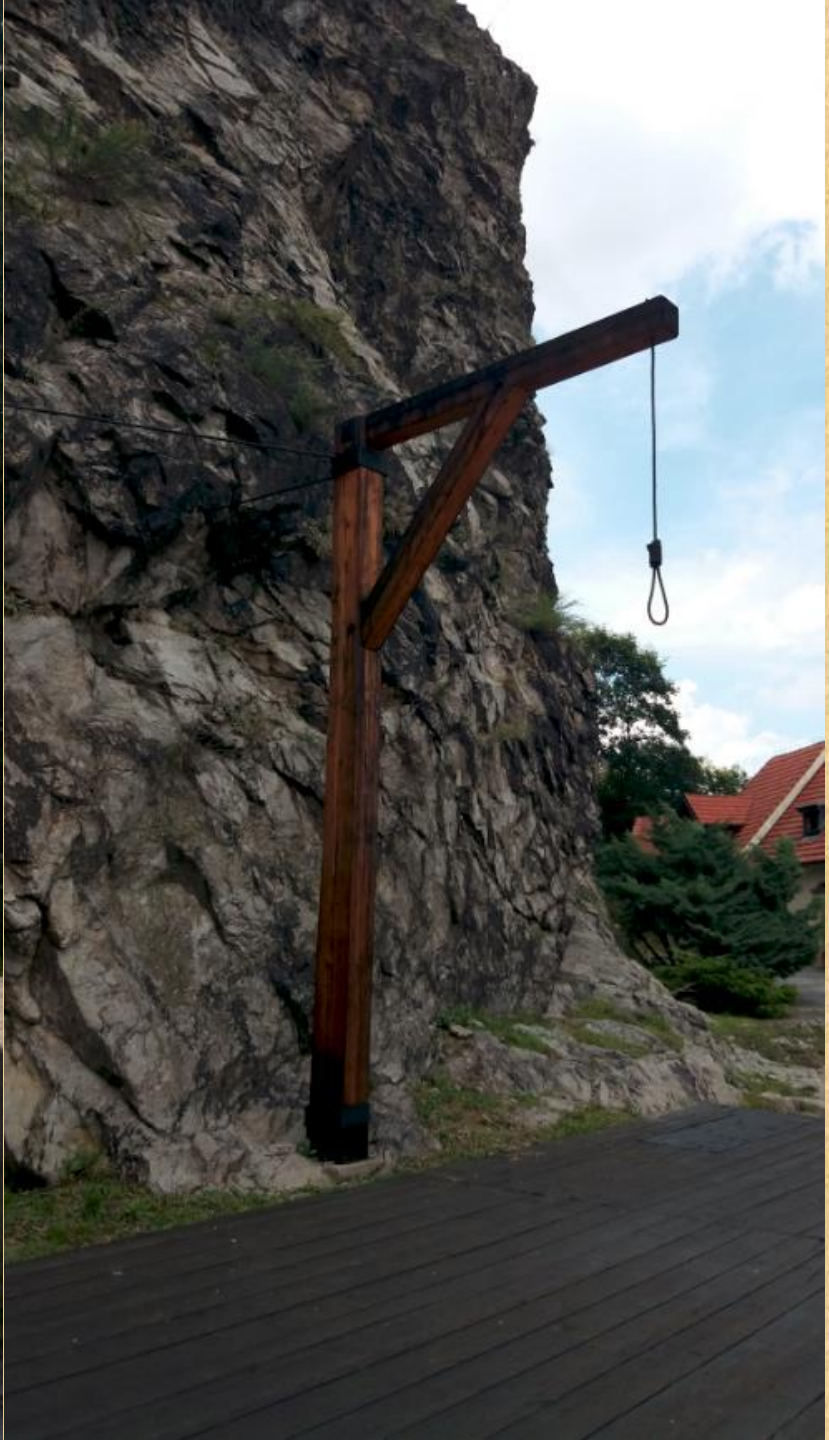
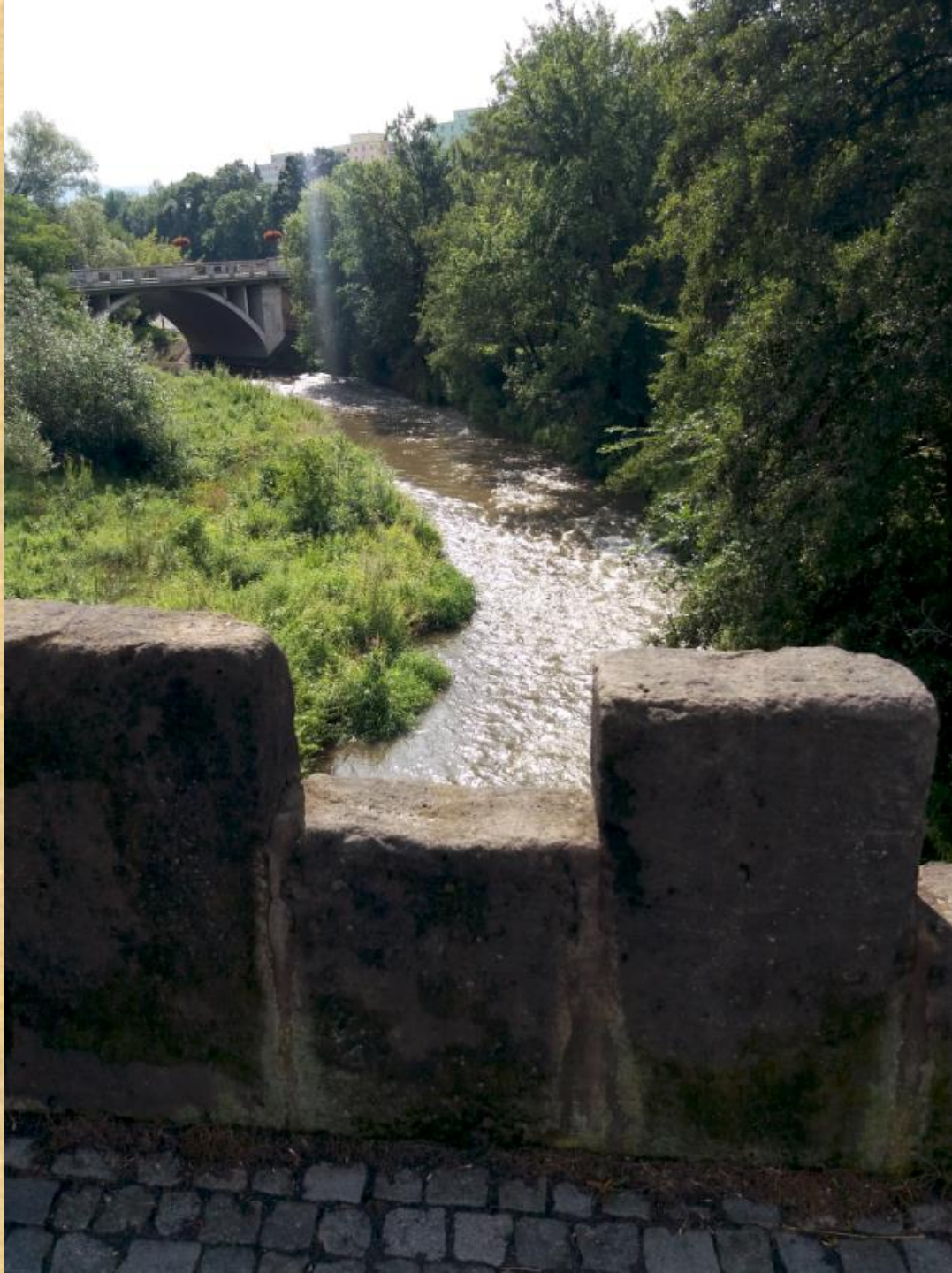
Já Petr Bezruč, od Těšína Bezruč, /
toulavý sumář a bláznivý gajdoš, /
šílený rebel a napilý zpěvák, /
zlověstný sýček na těšínské věži, /
hraju a zpívám, co kladiva duní.

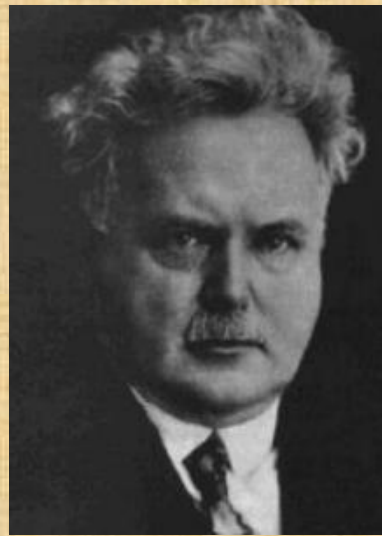
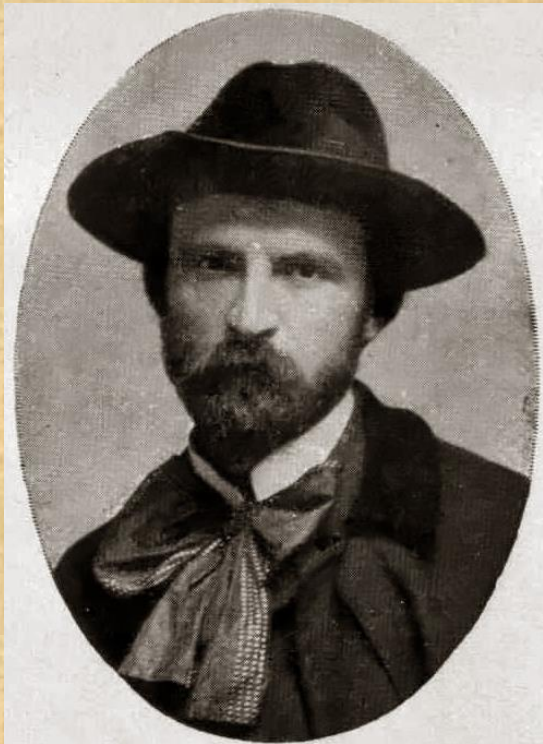
PETR BEZRUČ
SLEZSKÉ
PÍSNĚ

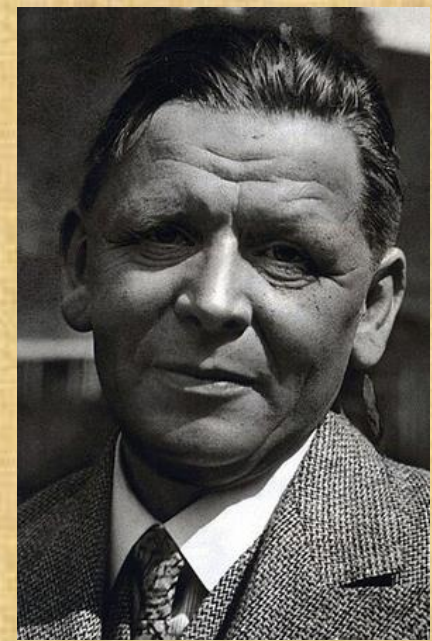
1 9 5 4

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ
KRÁSNÉ LITERATURY,
HUDBY A UMĚNÍ
PRAHA

Виктор Дык
1877-1931

Франя Шрамек
1877-1952

Станислав Костка Нейман
1875-1947

Карел Томан
1877-1946

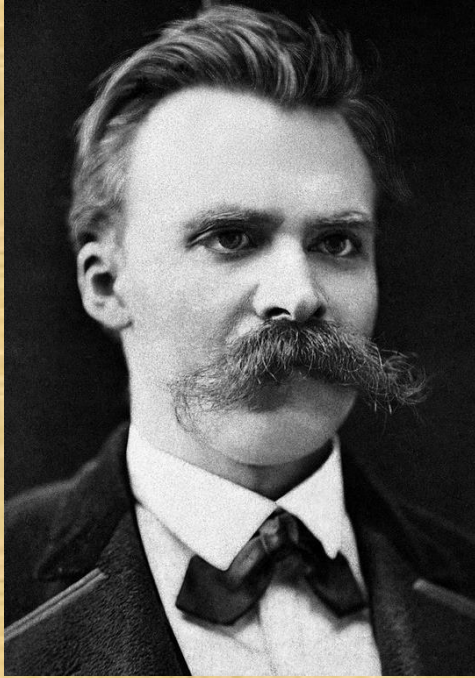

Йозеф Мах
1882-1951

Франтишек Геллнер
1881-1914

Иржи Маген
1882-1939

Анархисты-бунтари (Anarchističtí buřiči)

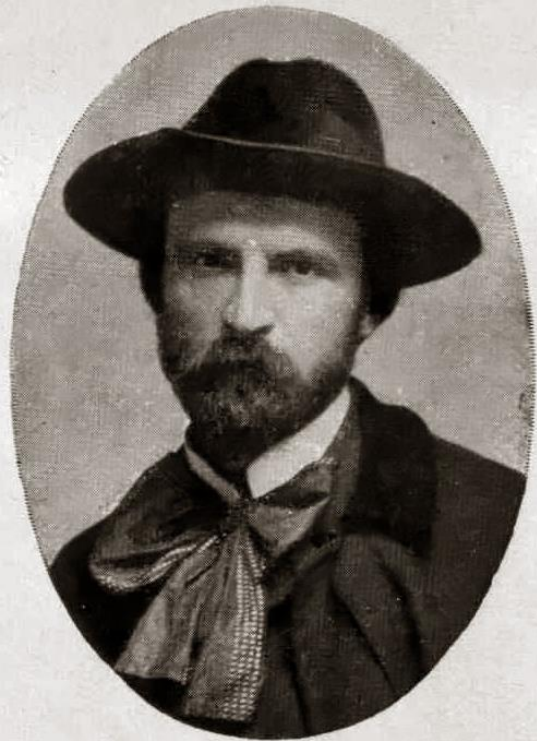
Фридрих Ницше
1844–1900

Для творчества «анархистов-бунтарей»
были характерны:

- идеи анархизма (ничем не ограниченная личная свобода; отрицание авторитета государства)
- идеи антимилитаризма и витализма (проставление жизни и природы)
- идеи сближения искусства и жизни, отказ от книжных форм и конструкций (характерных для писателей «Чешского модерна») в пользу нейтральных или даже разговорных форм вплоть до сленга и вульгаризмов
- простые стихотворные формы, регулярный ритм, песенность стиха

Издавали журнал *Nový kult* (1897-1905)

Сотрудничали с журналом *Moderní revue pro literaturu, umění a život* (1895-1925)

Станислав Костка Нейман
1875–1947

První den

Srpnové slunce spí na tichém dvoře,
v chomáčích trávy mezi kamením,
do úzké cely padá svit jen spoře,
a smutek jen se vlní chladem tím.

Jak hučící a rozpěněné moře
pár silných dojmů víří mozkiem mým,
jenž pobouřen a fantasticky tvoře,
ve hlavě kypí s žářem palčivým.

A hledím bojácně a dýchám stěží,
jak štvaná zvěř, když v houštině kdes leží
a naděj má, že snad ji nedorazí.

— — —

Klíč v pevném zámku dozněl naposledy —
proud světla již je znavený a bledý —
večerní stíny po stěnách se plazí.

Nemesis,
bonorum custos...

Verše
(1893–1895)

Stanislav Kostka Neumann

Věžňové na procházce

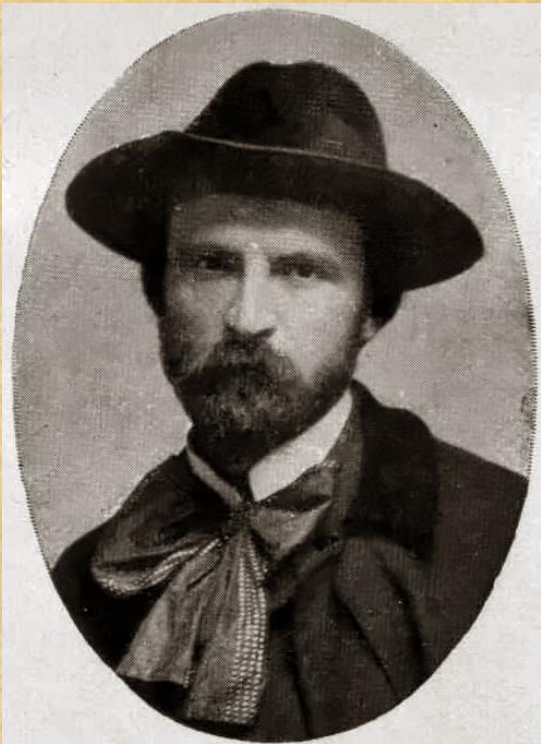
(J. Škábovi)

Jak chumle hmyzu na dně kalužiny,
jdou líně ve skupinách v kalném vzduchu
po dvoře, který páchne plný špíny,
a z jejich slov jen kal dolétá k sluchu.

Jdou, hovoří a odhazují, sliny —
jdou v jednotvárném, zasmušilém ruchu;
šat, na znamení bratrství vši viny,
odporný stejně mají, plný puchu.

A z každé tváře jiná bída zeje,
ten proklíná, ten cynicky se směje —;
jak průvod by to lidských běd byl v směsi.

Však zdá se mi, že velké teorie
jen sílí v bahně tom, jež tady hnije,
ač aristokrat cit se toho děsí.

Станислав Костка Нейман
1875–1947

Манифест семи (1929)

Иван Ольбрахт

Гелена Малиржова

Станислав Костка Нейман

Йозеф Гора

Ярослав Сейферт

Мария Майерова

Владислав Ванчура

Vápenný Podol (pardubický kraj)

Zamořená léta

Básně 1939–1944

OBSAH

I	9
Jíva	10
A přece	12
Bez egoismu... ..	13
To život nevezme ti.....	14
Dvojpěv z ticha	15
Scherzo na kosa.....	16
Koruna.....	18
Pozdní léto.....	19
Malý rozhovor s kmotrou.....	20
Zšedne-li celá obloha.....	21
Ořech.....	22
Vřes.....	23
Krajina a svět.....	24
Tentokrát	25
Člověk.....	26
Za zamčenými ústy.....	27
Muž a vlaštovka.....	28
Nemítí snů.....	29
Mateřtině.....	30
Nic neumřelo	32
Chvíle	33
Jaképak básně!	34
Pyšné slohy.....	35
II.....	36
Železné hory	37
Pohlazení.....	38
Borůvčí.....	39
Intimní slohy.....	40

At'.....	41
Podjarní šepot.....	42
Jaro v srdci.....	43
Svou máme každý pouť	44
Jako ta zeleň.....	45
Parnasie.....	46
Zelené provisorium.....	47
Vyhnancův kraj.....	48
Noc je tvá.....	49
Zbytečky své písničky	50
Červnové poledne.....	51
Sika	52
Neunikneš	54
Venkovský vzduch.....	55
Byvší člověk	57
Pečárky	58
Mlčení.....	60
Podzimní večer	61
Říjnová pohoda.....	62
Stříbrná plavuň.....	63
III.....	64
Nemocnice	65
Umlklé zdroje	67
Platíme	68
Někdy.....	69
Kdybys... ..	71
Na skále.....	72
Ranní zpěv	73
Až.....	75
Pracujícímu netřeba války	76
Diagnosa	77
Konfese	79
Jen otevřít oči	80
Setkání s Janem Nerudou	83
Poesie.....	85
A hrdý buď.....	86
Vnukův zpěv	87

До Мировой войны

- Сборник *Nemesis, bonorum custos...* (1895)
- Декадентский сборник *Jsem apoštol nového žití* (1896) несогласие с идеями общественного прогресса
- Декадентский сборник *Apostrofy hrdé a vášnivé* (1896) вольный стих
- Декадентский сборник *Satanova sláva mezi námi* (1897).
- Декадентский сборник *Sen o zástupu zoufajících a jiné básně* (1903) повседневная жизнь, обычные радости и беды. *Stráň chudých lásek* эротическое стихотворение о молодых людях занимающихся сексом под сломанным крестом – символом преодоления христианства
- Анархическая повесть *La mano negra* (1903) – преследование новых ведьм – анархистов в Испании в 1903
- Сборник *Hrst květů z různých sezón* (1907)
- Сборник фельетонов *S městem za zády* напечатанных в 1907–1915 гг.
- *Socialismus a svoboda: 1904–1908* (1909)
- *České zpěvy* (1910)
- Виталистический сборник пейзажной лирики *Kniha lesů, vod a strání* (1914) прославляет моравские пейзажи. *Ke chvále země* – эротическое стихотворение с персонификацией земли.
- Сборник *Vohyně, světice, ženy* (1915)
- Анархическая повесть «Голоавль» (1915) – напечатано в Люмире.

После Мировой войны

- *Sbírka Třicet zpěvů z rozvratu* (1918)
- Стихотворение *Pozdrav Tomáši G. Masarykovi* (1918)
- Цивилистический сборник *Nové zpěvy* (1918) – три части: *Песни проводов* (воспевают технику), *Песни грохота* (воспевают технику, осознавая негативные последствия) а *Песни тишины* (воспевают природу)
- Декадентский сборник *Kniha mládí a vzdoru* (1920) стихи 1895–1902 годов. Чувства после освобождения из заключения. Символизм, декаданс, индивидуализм.
- Книга фельетонов *Ať žije život* (1920) размышления о новом искусстве 1913–1914 годов. *K nové poesii sociální* оценка современной поэзии с позиции цивилизма.
- *Elbasan. Válečné vzpomínky* (1922)
- Сборник *Rudé zpěvy* (1923) агитационная поэзия. Пролетарская поэзия, призывы и лозунги. Прославление Советской России. Как правило, вольный стих.
- Книга фельетонов о природе *S městem za zády* (1923) 1907–1915 годов. В стихотворении *Písni ke chvále vody* (1912) река персонифицируется в образе женщины – протест против коллективного купания, против загрязнения рек в городах.
- *Válčení civilistovo* (1925)
- *Dějiny lásky: populární obrazy z dějin snubnosti, manželství a prostituce od pravěku až po dobu nejnovější*. Вышло шесть томов: Díl I. *Láska primitivní* (1925); Díl II. *Láska antická* (1925); Díl III. *Láska středověká* (1925); Díl IV. *Láska východní* (1925); Díl V. *Láska novodobá* (1926); Díl VI. *Doplňky a dodatky* (1927). С иллюстрациями. Некоторыми критиками оценивалось как порнографическое издание.
- *Jošiwara, japonské město milování: jeho původ, minulost i přítomnost*. (1927). 吉原. На обложке назван MUDr. H. Záruba (один из псевдонимов Неймана)

- *Bragodža a jiné válečné vzpomínky* (1928)
- *Francouzská revoluce: Populární dějiny bojů francouzské společnosti na sklonku 18. století*. Tři díly (1929–1930)
- *Krise národa* (1930)
- *Dějiny ženy* (1931–1932) Populární kapitoly sociologické, etnologické a kulturně-historické. Čtyři díly: Žena starověká; Žena středověká a renesanční; Žena novodobá a moderní; Žena přírodní
- *Monogamie. Od Masaryka k Russelovi, od Russela k socialismu* (1932)
- Роман *Zlatý oblak* (1932)
- Сборник *Enciány s Popa Ivana. Letní dojmy z Rachovska* (1933)
- Sbíрка *Láska* (1933) интимная поэзия.
- Сборник *Srdce a mračna* (1935) против нацизма и капитализма. Политическая лирика. *Poděkování Sovětskému svazu* – благодарность за поданный пример. Поэт верит, что его будут преследовать.
- *Československá cesta: deník cesty kolem republiky od 28. dubna do 28. října 1933* (1935). Дневник путешествия по ЧСР.
- Сборник *Sonáta horizontálního života* (1937) против нацизма и капитализма. Вера в счастливую жизнь.
- Политический трактат *Anti-Gide neboli Optimismus bez pověr a iluzí* (1937)
- Сборник *Bezedný rok* (1945)
- Сборник *Zamořená léta* (1946) стихов времен оккупации.
- Посмертный сборник *Poslední básně z pozůstalosti*

Života bído, přec tě mám rád

Fráňa Šrámek

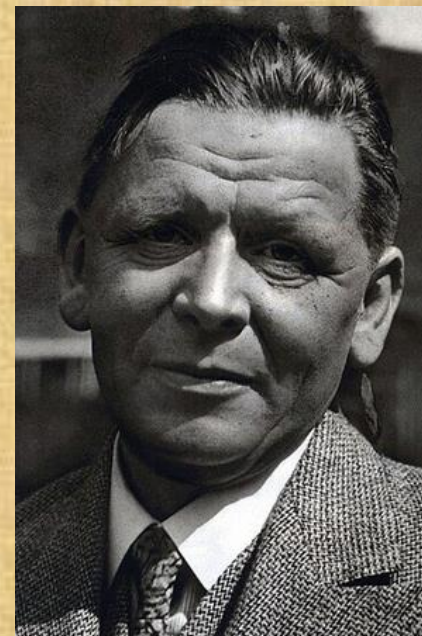
První básně
1900–1906

Curriculum vitae

Na doktora studoval jsem,
tatík po tom toužil,
císař pán, ten vzpomenul si,
abych jemu sloužil,
a ty zas chceš, moje milá,
bych se pro tě soužil.

Tatík lomil rukama,
já nelámal hlavu,
císař pán mi nechal ujít
jenerálskou slávu,
co moh ztratit, ztratil jsem,
s tebou ztratím hlavu.

Mojí milí profesoři,
já vás pozdravuju,
také na vás, pane hejtman,
s kletbou pamatuju,
pro tebe se, moje milá,
k smrti umiluju...

Фрања Шрамек
1877–1952

Поэтические сборники:

- *Života bído, přec tě mám rád* (1905) – неприятие милитаризма и Австро-Венгрии
- *Modrý a rudý* (1906) – антимилитаризм, символика цветов: синий – цвет австро-венгерской униформы, красный – цвет социализма
- *Splav* (1916, в 1922 дополнено написанными во время войны стихами) – любовная и пейзажная лирика, импрессионизм, антимилитаризм
- *Nové básně* (1928)
- *Ještě zní* (1933) – размышления о прошедшей жизни
- *Rány, růže* (1945) – патриотизм, реакция на освобождение от гитлеровской оккупации

Стихотворения «Рапорт»
из сборника *Života bído, přes tě mám rád*

Raport

Na levém křídle a poslední
já budu stát,
a tušit nebude, oč prosit chci,
žádný kamarád —
a paty k sobě, špičky od sebe,
pro tebe, sne můj divný, pro tebe
já budu meldovat.

Hlásím, pane hejtmane,
že se mi zdál sen,
vojna byla a já ležel
v poli zastřelen;
a zrovna u mne váš kůň taky pad,
nám přáno bylo spolu umírat,
to z boží vůle jen.

To k ránu bylo as, neb měsíc zrud
a váš kůň hlavu zdvih,
a zvláštní věc, měl jako já
prostřelený břich,
a v jeho očích takový styd žal,
kdos divil se v nich, kdos se ptal
a ruce lomil v nich.

Že louky voní kol a jetely
a kvete řeřicha —
a on... kůň... což byl vinen čím?
má díru do břicha,

že na něm seděl kdos, už nesedí
a oči vědět chtí, však nevědí
a v hrdle vysýchá...

Oh, v hrdle vysýchá... A chtěl by ržát...
že neví, neví proč?!

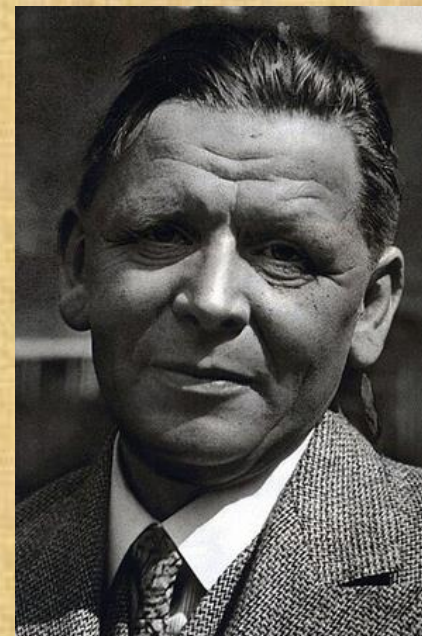
Sluníčko zlaté, což neměl on tě rád —
ty už ho nechceš... proč?
proč necinkne už nikdy podkova,
proč nebe v krvi, nohy z olova —
hó, toč se světe, toč...!

Hlásím, pane hejtmane,
že byl to strašný sen,
ty oči zvířete, ty křičely
a z důlků lezly ven,
křičely na mne, jestli já to vím,
proč ležíme tu s břichem děravým —
co měl jsem říci jen...?

Hlásím, pane hejtmane,
a já to musím říci:
tož, člověk rád jde, člověk musí jít,
když pán chce, smrti vstříc —
však koní šetřte, prosím tisíckrát,
to dobytče se strašně umí ptát,
proč nesmí žítí víc...

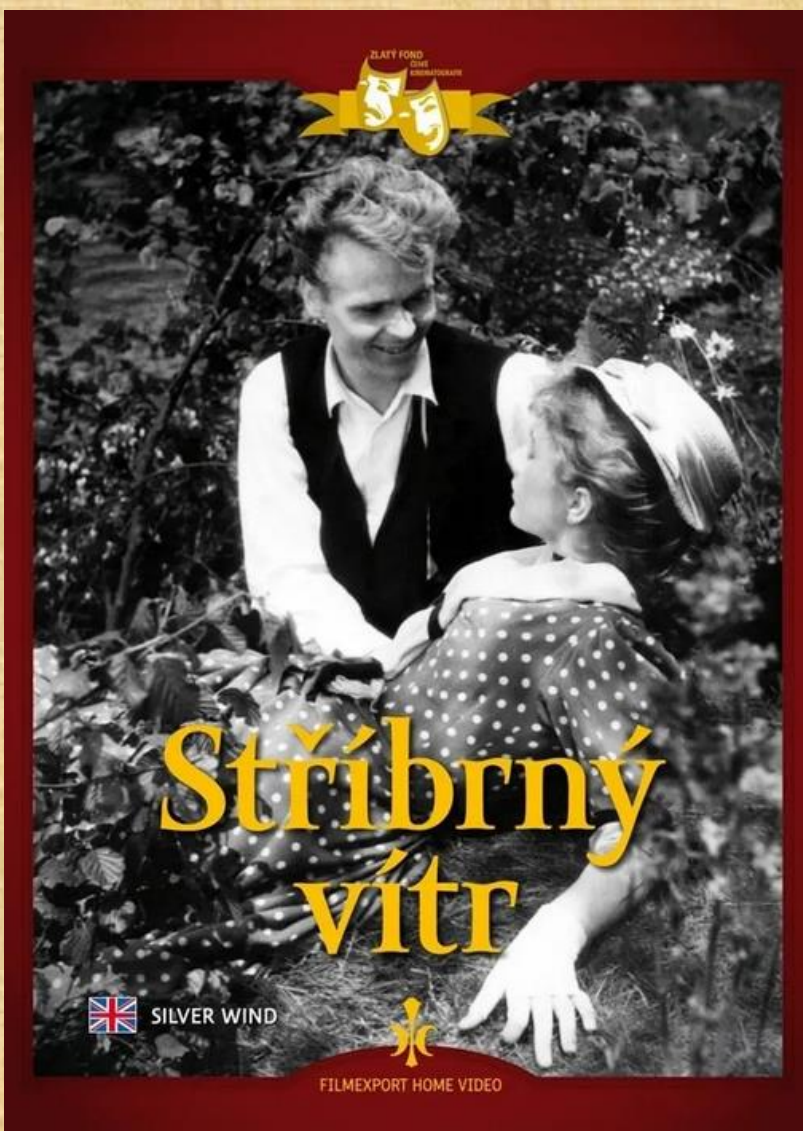
Открытие памятника лошадям,
убитым в битве у Аустерлица

Франя Шрамек
1877–1952

Роман «Серебряный ветер»

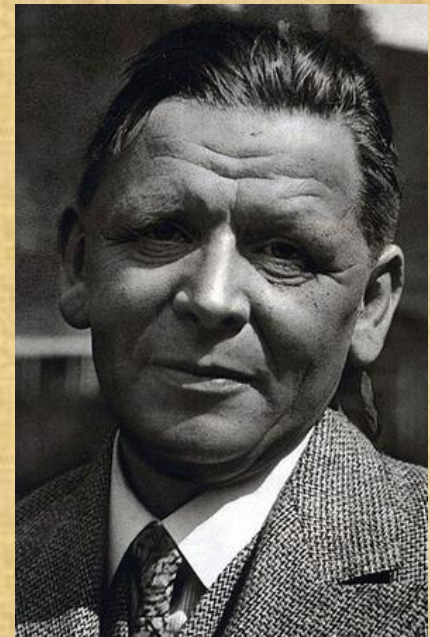
Первое издание в 1910
Переработано в 1921

Фильм режиссера Вацлава Кршки 1954

Драматические произведения:

- *Červen* (1905)
- *Luna*
- *Zvony*
- *Léto* (1915)
- *Měsíc nad řekou* (1922)
- *Plačící satyr*
- *Ostrov velké lásky*
- *Hagenbek*
- *Dvě království*
- *Pravda*

Франя Шрамек
1877–1952

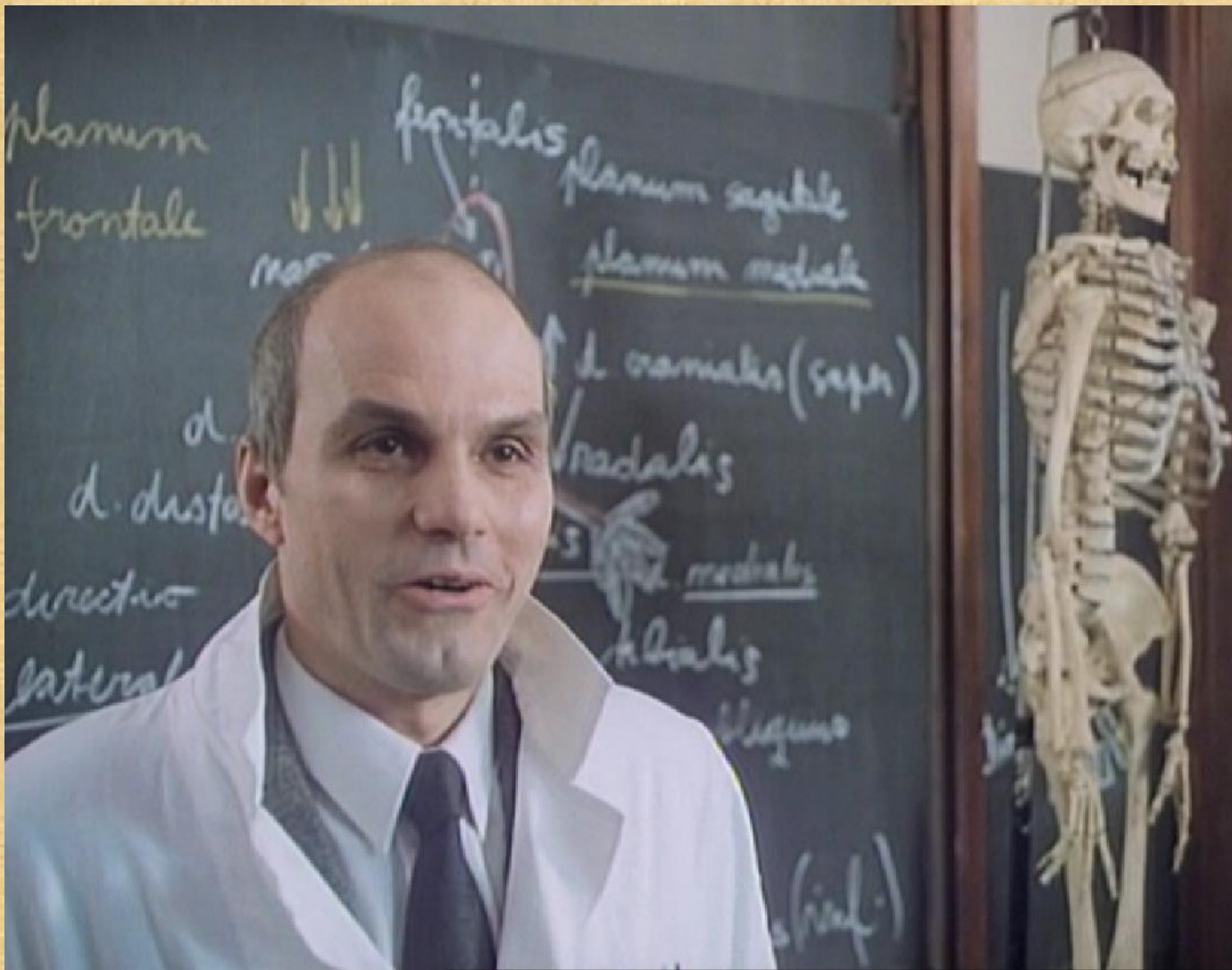
Кадры из фильма Вацлава Кршки
«Месяц над рекой» (1953),
снятого по одноименной пьесе
Франи Шрамека

*«Знаете, эту проблему ставил
Франя Шрамек в «Месяце над
рекой»...*

Vrchní, prchní (1980)

Jak básníci přicházejí o iluze (1984)

Спасибо за внимание!